

OSHQOZON VA ICHAK KASALLIKLARIDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATINING O'ZGARISHI

Dalimova Shoira Kasimdjanovna

Andijon Davlat Tibbiyot Instituti

Terapevtik stomatologiya kafedrası

Annotatsiya: Mazkur maqolada oshqozon ichak bilan bog'liq bo'lgan va bugungi kunda ko'plab yurtdoshlarimizni qiynab kelayotgan kasalliklar, ularning sabablari va tashxisi haqida ma'lumotlar berilgan. Shuningdek, ushbu kasalliklarda og'iz bo'shlig'i shilliq qavatida qanday o'zgarishlar bo'lishi ko'rib o'tilgan.

Kalit so'zlar: *oshqozon-ichak trakti, patologiya, Gastroezofagial reflyuks, rentgenogramma, oshqozon kislotaliligi, ijtimoiy salomatlik, profilaktika choralari.*

CHANGE OF ORAL MUCUS IN DISEASES OF STOMACH AND INTESTINES

Dalimova Shoira Kasimdjanovna

Andijan State Medical Institute

Department of Therapeutic Dentistry

Abstract: This article provides information about the diseases of the stomach and intestines that are afflicting many of our compatriots today, their causes and diagnosis. Also, the changes in the mucous membrane of the oral cavity in these diseases were considered.

Key words: gastrointestinal tract, pathology, Gastroesophageal reflux, X-ray, gastric acidity, social health, preventive measures.

O'zbekistonning issiq iqlimi, xalqimizning ovqatlanishdagi o'ziga xos xususiyatlari, ayrim hududlarda ekologik vaziyatning yomonlashishi respublikamiz aholisi orasida oshqozon-ichak tizimi kasalliklari ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Shuning uchun aholining bu xastaliklardan xabardor bo'lishi

muhimdir. Inson tanasining asosiy tizimlaridan biri oshqozon-ichak traktidir. U ovqat hazm qilish traktining keyingi nuqtalariga qizilo'ngachga kirgan barcha mumkin bo'lgan oziq-ovqatlarni qayta ishlash va keyinchalik hazm bo'lishi uchun javobgardir. Ammo ba'zida bu tizim muvaffaqiyatsizlikka uchraydi. Oshqozon va ichakning har qanday kasalligi oziq-ovqat bilan to'liq ishlashga xalaqit beradi. Oshqozon va ichaklar ovqat hazm qilish tizimining asosiy organlaridan biri bo'lib, qizilo'ngach orqali keladigan ovqatni qayta ishlaydi va undan barcha mumkin bo'lgan oziq-ovqat moddalarini ishlab chiqaradi[1].

Atrof muhitning salbiy ta'siri ovqat hazm qilish traktining ishiga ta'sir qiladi, kutilmagan patologiyalarni keltirib chiqaradi va jiddiy kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'ladi. Buning bir qancha sabablari bor:

- ✓ Odam to'g'ri ovqatlanmaydi. U muntazam ravishda ortiqcha ovqatlanadi, kam ovqatlanadi, juda ko'p ovqatlanadi, bir luqmada tishlaydi, juda tez ovqatlanadi yoki bir xil ovqatlar bilan to'la. Kimyo sanoatining konservantlari va boshqa qo'shimchalar, bugungi kunda ko'pchilik oziq-ovqatlarda mavjud bo'lib, asta-sekin yomonlashib borayotgan ovqat hazm bo'lishiga yordam bermoqda.
- ✓ Yomon ekologiya. Oshqozon-ichak trakti patologiyalarining rivojlanishida suv sifatining pastligi, sabzavot va mevalardagi kimyoviy moddalar, kasal hayvonlarning suti va go'shti va boshqalar muhim rol o'ynaydi.
- ✓ Genlar har xil kasalliklarga moyillikni o'z ichiga oladi.
- ✓ Dorining yon ta'siri.
- ✓ Yomon sanitariya sharoitida tayyorlangan taom.
- ✓ Stress va qo'zg'olonlardan keyin singan nervlar.
- ✓ Qiyin jismoniy ish.
- ✓ Tanaga yuqumli zarar.
- ✓ Parazit ovqat bilan ovqat hazm qilish tizimiga kirdi.
- ✓ Endokrin tizimdagi buzilishlar.
- ✓ Yomon odatlar: chekish, ichish va hokazo.

Bu sabablar bugungi dunyoda juda keng tarqalgan, shuning uchun ko'p odamlar oshqozon va ichaklarda to'satdan muammolarga duch kelish xavfi ostida[2]. Mutaxassislar rivojlanayotgan patologiyani o'z vaqtida sezish va bartaraf etish uchun sog'lig'ingizni muntazam tekshirib turishni tavsiya qiladi. Ma'lumki, oshqozon va ichak kasalliklari rivojlanisni boshlaganida organism ushbu kasallikning oldini olish maqsadida og'iz bo'shlig'iga ba'zi simptomlarni beradi. Mazkur kasalliklar va ularning sabablari va asosiy belgilariga to'xtalib o'tsak.

Gastroezofagial reflyuks kasalligi- xarakterlilik - ma'lum bir ketma-ketlikda yoki barchasi birgalikda paydo bo'lishi mumkin bo'lgan ko'plab o'xshash belgilarning mavjudligi. Gastroezofagial reflyuks kasalligi yuqori darajada rivojlangan mamlakatlar aholisining deyarli 40 foizida topilgan va bu raqam muntazam ortib bormoqda. Shifokor qizilo'ngachning holatini baholashi kerak, shuning uchun u biopsiya bilan birgalikda olib boriladigan ezofagoskopiyaga murojaat qiladi. Ushbu tadqiqot kasallik qo'lga kiritgan zararlangan hududning hajmi haqidagi savolga javob beradi. Bunga parallel ravishda siz ezofagit bilan tahlil qilishingiz mumkin. Bariy ishtirokidagi qizilo'ngachning rentgenogrammasi ovqat hazm qilish tizimi tuzilishidagi patologik o'zgarishlarni aniqlashga imkon beradi, bu esa diafragma churrasini (gastroezofagial reflyuks) qo'zg'atishi mumkin[3]. Tashxisni tasdiqlash yoki bekor qilishda xatolikka yo'l qo'ymaslik uchun mutaxassis kamida 24 soat davomida oshqozon kislotasi darajasini nazorat qiladi. Ushbu kasallik quyidagi belgilar bilan nomoyon bo'ladi:

- davriy kuyish; tish yuzasining asta-sekin yupqalashishi; to'satdan g'o'qirlash; yotal va bo'g'iq ovoz; ko'krak og'rig'i; yutish noqulaylik bilan birga keladi.

Ammo ba'zida bu kasallik o'zini ko'rsatmaydi. U tasodifan topilgan. Sababi shundaki, oshqozon kislotaligining ozgina o'zgarishi tashvishli hislarni keltirib chiqarmaydi. Oshqozon va ichaklarni davolash aniq simptomlarni yumshatishga,

oshqozon kislotaliligining oshishi natijasida etkazilgan zararni cheklashga, qizilo'ngach shilliq qavatini tozalash va qo'shimcha himoya qilishga qaratilgan terapiyadan iborat. Umumiy tavsiyalar oshqozon tarkibini qizilo'ngachga qaytarishini kamaytirishga yordam beradi:

- vazn yo'qotish yoki etishmayotgan kilogramm;
- chekishni, spirtli ichimliklarni, yog'li ovqatlarni, kuchli ichimliklar va shokoladlarni unuting;
- kislotali ovqatlarni cheklang;
- parhez sozlang;
- bir vaqtning o'zida ovqatning oz qismini iste'mol qiling;
- oxirgi ovqatdan keyin atigi 2 soat uxlang;
- qorin bo'shlig'iga yuklamang va bu soha mushaklarini jalb qiladigan harakatlarni kamroq bajaring;
- uyqu vaqtida bosh to'shakdan 10-15 santimetr balandlikda bo'lishi kerak, shuning uchun siz to'g'ri yostiqni tanlashingiz kerak.

Barcha tavsiyalarga rioya qilish kutilgan natijani bermasa, shifokor tibbiy muolajalarni buyuradi[4].

Xulosa sifatida shuni aytish joizki, inson tanasi murakkab tizimdir. Shu bilan birga, uning normal hayotiy faoliyati faqat uchta komponentning maqbul darajasi sharti bilan ta'minlanadi. Bu salomatlikning nafaqat biologik, balki ruhiy va ijtimoiy asosidir. Ularning barchasi bir-biri bilan chambarchas bog'langan, dialektik birlikda bo'ladi. Masalan, biologik salomatlik bevosita ijtimoiy salomatlikka, ijtimoiy salomatlik esa biologik salomatlikka bevosita bog'liqdir. Boshqa komponentlar o'rtasida ham shunga o'xshash aloqalar mavjud. Salomatlikning tibbiy asosi uch darajaga bo'lingan profilaktika choralarini qabul qilishda yotadi. Birinchisi kattalar va bolalarning barcha toifalariga mo'ljallangan. Bunday profilaktikaning maqsadi odamlarning hayoti davomida salomatligini yaxshilashdan iborat. Va bu bosqichning asosiy vositalari - sog'likni saqlash, xalq

retseptlaridan foydalanish, sog'lom turmush tarzini saqlash va hokazolar bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish. Tibbiy kasalliklarning oldini olishning ikkinchi darajasi insonning moyilligining turli ko'rsatkichlarini va mavjud xavf omillarini aniqlash uchun mo'ljallangan. Bunday ish irsiy xususiyatlar va muayyan turmush tarzini o'tkazish haqida ma'lumot to'plash bilan birgalikda amalga oshiriladi. Boshqacha aytganda, bu holatda shifokorlarning ishi davolanishga qaratilgan emaskasallikning ma'lum bir turi. Bu patologiyalarning ikkilamchi profilaktikasiga qaratilgan. Uchinchi darajali vazifalar doirasida shifokorlar butun jamiyatda bemorlarda kasallikning qaytalanishining oldini olish ustida ishlamoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://m.aniq.uz/uz/yangiliklar/oshqozon-ichak-tizimi-kasalliklari-qanday-omillar-natijasida-yuzaga-keladi>
2. <https://uz.medicinehelpful.com/17175120-stomach-and-intestines-functions-diseases-diagnosis-and-treatment-methods>
3. <https://uz.pobedidijabetes.org/1160-the-functions-of-the-liver-and-pancreas.html>